

Տարեկան 10 ռուբլի, վեց ամիսը 6 ռուբլի, երեք ամիսը 3 ռ. 50 կ. ամիսը 1 ռ. 50 կ., հատուկ 5 կոպեկ: Բաժանորդ գրվում են Թիֆլիսում և Բաթումում խմբագրատանը:

Խմբագրությունը գտնվում է Տիֆլիսում, Քաղաքում «Норъ-Даръ» կամ: Tiflis. Rédaction «Nor-Dar».

Խմբագրատանը բաց է ամեն օր (բացի տոն օրերից) ժամը 9-ից մինչև 2-ը: Ծախսարարությունները ընդունվում են ամեն յուրեքշաբթի: Ծախսարարությունները բաժին 2 կ., բեղմնավոր համար կրկնապատկվում:

ԲՈՎԱՆԿԱՎՈՒԹՅՈՒՆ

Քրոնիկոն. — Լուսինը: Նամակ խմբագրություն: Ենայից Ալեքսանդրապոլ (շաբաթ): Քաղաքական լուսինը: Խառն Լուսինը: «Նոր-Դար»-ի հեղափոխություն: Բանասիրական. — Մեր լուսինը: Յայտարարություններ:

ՔՐՈՆԻԿՈՆ

ՎԱՍԻՍԿԱՆՍԻՅ. — Յուլիսի 19-ին Գերապետի Մաղաքիա եպիսկոպոս Օրմանեանը և Պոլսի Գրադատ հայագրի պ. Մ. Չերազի հետ Ալեքսանդրապոլ և Վարսի վրայով և Պոլսի ուղևորվում համար ճանապարհ ընկալ:

— Որովհետև պալատից առաջին անգամ Մինոզի անդամը չէ կարող չորս ամիսը առաջին անգամ զետեղել իշխանների հակառակ դեպքում կարող է զբաղվել անդամություններ, և որովհետև Ներսիսի թեմական փոխանորդ Գեր. Սուքիաս եպիսկոպոս Պարզիսանց Ս. Մինոզի անդամ է, ուստի Ս. Մինոզի անդամությունը չզբաղվում համար, Նորին Վեհափառություն հաճութեամբ իշխաններին հարգելու ճան:

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼԻՅ. — Յուլիսի 22-ին մեր քաղաքի այցելուներն ընդհանրապես Գեր. Մ. Սուքիասի անդամը և պոլսից գերազատ պ. Մինոզի անդամը, Նորին ամեն 23-ին այցելուներն Անիի առաջինները, իսկ այսօր յուլիսի 25-ին մեկնելու են Թեոփիլոս Առաքելոսի վրայով:

— Տասն օր շարունակ յուրաքանչյուր անձը անդամուց չետու, օրը բաժանվելով ըստ իր անհատականության: Չմայելով որ այս տարի բերքը առատ է, բայց ախրը:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԵՐ ՅՈՑՄԵՐԸ

Ա.

Օգոստոս ամսի սկզբին էր: Ամառային հովանուն թափվելուամբ շնչում էր պայծառ առաւօտը, տաք ճանաչում իր շուրջը լույս, գեղեցիկություն, բերրության: Արեգակի արծաթաթափայլ, մեղմ ճառագայթները, ուղիղ լույսով պարզ թափանցիկ օդի մէջ, ուղեգծում էին եկեղեցիների գմբեթները և ծխածանի գոյներով խողով ճառագայթի տները ապակիների վրայ: Օդը լցում էր թռչունների անդադունտ դալավայիններով:

Օրը կերակ էր և այս պատճառով լուրջ էին եկեղեցիների դռները: Գարշառություն խառն զոռանշողը և առանձնապես Սոսի ծանր, երկարատև հարուածները: Զանգակի մեղմ հնչյունները տարածվելով օդի մէջ՝ քաղաքի ամեն մի կողմը, թռչում էին ամենահեռավոր անկյունները և մանրանում հարուածները շքեղ դահլիճները, աղբարանների համեստ խորձիթները, հրաւիրում էին ժամասէր

դեռ ևս թանկ է. դրա պատճառն արհեստական է, ըստ որում մէ օր չկայ հսկող: Թէև ունենա քաղաքի կողմից նշանակում մի անձն, բայց չարությունների առաջն առնելու համար բաւականին անընդունակ է: Հենց այդ է պատճառը, որ մեզանում թայ մըղեղներ, եղբ և պաներն երբէք չեն կտանաւում, Չար լեզուները շատ բաներ են պատմում:

Մի քանի «մարդիկ» եկեղեցական մոմ են բերել տալիս պուրբորով և ծախում, որով մեծ վնաս են պատճառում Հոգևոր Գլխոյն գլխաւոր մուտքերից մինչև: Այս լուրը ստուգուած է կարօտ է, բայց այնու ամենայնիւ պէտք է այդ մասին խիստ հսկողութիւն ունենալ:

ԻՐԱՐՈՒՄԻՅ. — Երգերն սկսած են: Հոնքը կիսով չափ աւարտած պէտք է համարել: Եկեղեցիացի գաւառի մէջ հոնքը շատ աղող է:

Տեղացիները դարձեցին հարցաքննութիւնները վերջապէս: Շատ աղող էր մանաւանդ Սանատրիան դարձեցին հարցաքննութիւնները: Այս տարի առեւտրը շատ աննախանձ էր: Երբեք մեծ է: Ապրանքները շատերը մտադիր են ուղարկել Պարսկաստան:

Երբեք-Գարալագեանի գաւառից տեղական ուղի թերթերին հարցը դուրս են, որ Գերապետ աւագակապետը Երբեք-Գարալագեանից անցնելու կանգ է առել Տանձիկի գիւղի մօտերը, որ մի օր մնալով, ճանապարհից անցնելու անդամներին հարաւոր է իւր մօտ և թէյով ու նախաճաշիկով հրաւիրել: Նա համարում էր, որ իւր ներկայութեան մասին գաւառում ոչինչ չգիտեն, օրը ցերեկով անցնում է գաւառի մէջից և ուղևորում է Նոր-Գարալագեանի գաւառը, առանց որ միևն իմաստ պատճառներ:

— Գարալագեանի մասում, ուր բընակում են գլխաւորապէս հայեր և թուրքեր, ցորենի և գարու ցանքը:

շատ լաւ է. հացահատիկների ցորենները մարդահասակ են և մի սերմից դուրս եկած հասկի մէջ հաշւում են մինչև 60 հատիկ, իսկ բերք սպասում են ստանալու մէկին 25—30: Իսկ Երբեքի համար կարելի է հոնքը առել, ուր երեւոյթ է դեղնաշուր, կարծում են, որ արտերից կ'ստանան մէկին 5—6: Բամբակը ընդհանրապէս, լաւ է. անցիկ տարի, որ ամեն մի դէպքերից ստանում էին 25 պուր բամբակ, այս տարի յոյս ունին ստանալու 40 պուր: Միայն ցաւալին այն է, որ ամբերիկական կոչուած սերմի բամբակի բոյսի վրայ հիւանդութիւն է երևացել, որ դարմանելու միջոցը յայտնի չէ գիւղացիներին և որին չէ ենթարկվում տեղական բամբակը:

ԲԱՐՈՒՄԻՅ. — Եթէ ամառը քաղաքում ապրողներին համար կեանքը փոքր ինչ տանելի է լինում անհրաժեշտ էրգերի ձեռքը, այդ էլ ի շնորհս կասկած ծովին է, որի մէջ մարդիկ, մի քանի անգամ օրեկան լողանալով, փոքր ինչ զոյնում են: Լողանալու համար, ի հարկի լողալաններ են հարկաւոր, որոնց թիւը այստեղ 3 է: «Ալեքսանդրեան», «Պիտրոսեան» և «Կասպի», բայց վերջինի մէջ լողանալը արգելուած է, այնքան մօտ գտնուելու և խաղալու դրութեան պատճառով: Առաջին երկուսը, պէտք է ասած, շատ յարմար կերպով են շինուած և նրանց մէջ ամեն օր անհրաժեշտ կարող է լողանալ, որովհետև յատկաները տախտակած են: Բայց դրանց մէջ լողանալու գները չափազանց թանկ են: Ընդհանուր բաժիններում արժէ 5 կոպէկ, իսկ առանձիններում՝ 10-ը, ամեն մի մարդուց: Գուցէ նկատեն, թէ այդ գները համեմատաբար ուրիշ տեղերին թանկ չեն, բայց աչքի առաջ պէտք է ունենալ, որ այստեղ մի մարդ օրեկան 2—3 անգամ գալիս է լողանալու: Հարուստ դասակարգի համար այդ օր

չեն, նրանցից շատերը ամսականով պայմանաւորուելով, այդ առիթ է ժամն են ստանում նրանց, բայց ինչ անհրաժեշտ դասակարգը և չբաւոր ուսանողները, որոնց համար այդ գները բաւական թանկ են, իսկ չլողանալու էլ, սովորը արդիւն են: Լաւ կը լինէր, եթէ լողալանների յարգելի տեղերը ընդհանուր բաժինների գները մի փոքր ինչ ցածրէին: այդպիսով նրանք բաւականին նպաստած կը լինեն չբաւոր դասակարգին: Գրանով նրանք ոչ թէ չեն վնասուել, այլ մինչև անգամ առել կ'օգտուեն, որովհետև գներն է ժամ լինելով, ամեն մարդ էլ կը գնայ լողանալու և համարձակ կարելի է ասել, որ այն ժամանակ լողալանների յաճախողներն թիւը կը կրկնապատկուի:

Կաղզուանում, հինգ ամսուայ ընթացքում, ինչպէս հաղորդում է «Բարես» թերթը, ծաղիկից մեռածներն թիւը հասնում է 72 հոգու:

ԵՄՄԻԱՄԵՆԻՅ. — Գունիսի 16-ին, երկուօրեան ժամը 9-ին Ս. Իշխանին ձեռնադրան նշմարան կրակ ընկալաւ: Երբեքի անդամը, ուր այդ օրերը դարձան էին բոլոր հանդերձները: Իսկ քանի էր փչում: Կրակը շուտով ընդարձակ ծաւալ ստացաւ և անտարակիւ մի քանի ժամուայ մէջ կը լարէր ձեռնադրան բոլոր շինութիւնները, որոնք երբ գրեթէ կաւած են, եթէ ձեռնադրան սաների և ումանց վաղարշապատներին փողով եռանդ օգնութիւնը չը լինէր: Հրաշք մի քանիսի պակասութեան պատճառով, ստիպուած էին շուրջ ձեռքով կրել: Թէև կրակը շուտով հանգընը, այնուամենայնիւ գրեթէ ամբողջ հանդերձները այրուեցան կամ փչացան, որոնց մի մասն էլ գողացան վաղարշապատից սերկաները, որոնք օգնութեան էին վաղել: «ազգային տունը» փրկուել, և ընդհանուր շինութիւններից օգտուելով, կոտրել էին

հանդերձատան վերին յարկի կողմէքը և ներս էին խուփել: Ընդհանուր վնասը հասնում է 6500 ռուբլու: Զեմարանը, իւր բոլոր մասերով, ապահովագրուած է:

ԲԱՐՈՒՄԻՅ. — Վերջին օրերում տեղի «Մարդ. Ընկ.» գրադարանը բաւականին հարստացել է նոր ստացած հայերէն և ռուսերէն գրքերով, որոնց թիւը մօտ 300 հատոր է: Ներկայումս հայոց ամբողջ գրականութիւնը գրեթէ կարելի է անտեղ գտնել, ռուսաց գրքերը նոյնպէս յայտնի հեղինակների գրուածքներ են: Բայց գործմանակ է մեր հասարակութեան անտարբերութիւնը դէպի այդպիսի մի օգտակար հիմնարկութիւնը: Գրադարանի բազմաթիւ գրքերից շատ քչերն են միայն օգտվում: Այն մարդիկ, որ ամեն մի չնչին բանի համար ընդունեն են ծախում, խնայում են ամսական մի 50 կոպէկ տալ և գրքեր ու լրագրներ կարգաւ, որով թէ իրենց մէջքը կարող է մշակուել և թէ ժամանակը անօգուտ չի անցնել:

Երկուշաբթի, յուլիսի 25-ին, պարսկահայտակ ոմն Երեսուխ-Մաղադի-Բաղդ-օղլի անուն մէկին, ոստիկանները տարան ոստիկանատուն, որովհետև կատաղութեան նշաններ էր ցոյց տալիս նա: Այնուհետև հիւանդին տարան Մեքայէլեան հիւանդանոց: Բայց հիւանդը տեղ չհասած՝ ճանապարհին վախճանուեց: Ասում են, որ մի քանի շաբաթ առաջ նրան կատաղած մի շուն է կծած լինում:

ԻԳԻԻԻՅ Ա. Ա. մեղ գրում է. — Սուրմալու գաւառի Զօռ քրդարնակ լեռնային գիւղը մտնելիս, ամենից առաջ այցելուի առաջ դուրս է դալիս մի հինաւոր լանքի աւերակներ, որ այժմ յայտնի է Զօռալանք անունով: Բայց իսկապէս սա կամ մը ըմբռնում Ս. Աստուած սա իմ մը ըմբռնում է X դարում և իւր ծաղկեալ

տուն: Եւ ինչու չ'ժպտալ: Նա այսօր ամենաբնական մարդն էր, որովհետև մի քանի բոլակից պիտի հագնէր այդ զգեստը և ուսանողների շարքը մտնէր:

Յովհաննէսը (այսպէս էր միւս երկուստարի անունը) Մեքայէլի մեծ եղբայրն էր և վերջինից գրեթէ ուղիղ չէր գտնաւորուելու բացի տարիքից: Սա փոքրահասակ, նոյնպէս վախելու զէմքով, սե վառվուռն աչքերով, սե լայն յոնքերով 32 տարեկան մի տղամարդ էր: Նրա երեսին կարելի էր կարգաւ միևնոյն ժպտալ, ինքնազոհութեան արտայայտութիւնը, բայց ներողութիւն, ես մոռացայ ասել ձեզ նրա տիպոսը: Իմ հերոսը առանց տիպոսի միևնոյն է թէ կառքն առանց անիւներէ: Յովհաննէսը նոյնպէս ուսանող էր, բայց նրա փառաւոր միւրեքը, երկար հասակը, ցանցաւ մագերով դարդարուած գլուխը, համեմատ հասակին հաստ փոքր պարզ ապացուցանում էին, որ նա նոր-թխանները չէ, այլ արդէն «բերքունած» ուսանող է: Ահա այս երկու եղբայրները՝ նոր-թխած և բորբոսած ուսանողները, նստած

ժամանակը, Անանիա կաթողիկոսի օրով, ունեցել է մօտ 300 միաբաններ:

Պարզ է, որ այսպիսի մի ստուար միաբանություն կերպակերպ համար վանքն ունեցել է անշուշտ կալուածներ. և յիշել, շատ մարդիկ այժմ էլ ցոյց են տալիս վանքի սեփականություն եղած հողային ահաբեկ տարածությունները, որ տասնեակ խալիվաների է հասնում:

Այն օրից՝ երբ վանքն իւր միաբաններով զոհուել է թաւրաջտաւ ազգերի վանդակաւորութեան, թափառական եզերի քերտերը տիրապետել են այդ հողերը, իսկ վանքի քարերով էլ իրենց բնակարանները պատերը զարդարել:

Մեզանում ժողովուրդը չգիտէ այդ վանքի անունն ու նրա անցեալը, բայց և այնպէս ամեն տարի վարդապետին Սուրմալուց ժողովուրդի ստուար բազմությունը դիմում է դէպ այդ սրբաւայտը երկրպագելու:

Հարցնէք զրանց. «Ի՞նչ է դնում. — Զօռականք ուստի ենք դնում, տայ մուրադը», կը պատասխանեն ու կերթան: Ուրիշ ոչինչ չգիտեն այդ վանքի մասին. եթէ ուր տարի սրանց առաջ մի բարեշնորհ վարդապետ իւր սեփական շանքերով մաքրեց այդ վանքն աղտոլուծութենէն, նորոգեց նրա պատերի մի քանի խարխուլ մասերը և ձգնում էր նրա հողերը կըրկին ձեռք իրենի՝ երբ յանկարծ անակնկալ Ս. Էջմիածին կանչուեցաւ և գործը մնաց անկատար:

Այժմ, երբ արքունի սահմանորոշ երկրաչափերը որոշում են հողային սահմանները, Թաւրիզից մի ինչ-որ սերն է ձգնում է և իւր հին, շատ հին հողային իրաւունքներէն է պաշտպանում: Սակայն Զօռից Թաւրիզն աւելի հեռու է քան Ս. Էջմիածինը. ինչք ուրեմն թողնել, որ այդ ազգային սեփականութիւնն անհետ կորչէ: Մի եպիսկոպոսի կամ վարդապետի այցելութիւնն անհրաժեշտ է և բաւական զօրական գործի աշող էլք ունենալուն:

Դարձնում ենք Հոգեւոր Բարձրագոյն իշխանութեան ուշադրութիւնն այս գործի վրայ:

«Ինչքե՞ն» թերթը հաղորդում է, որ վրաց քանապօղո՞ւ իշխան Բ. Երեստովը կաթուածահար է եղել և հիւանդ պառկած է Թէլաւում:

ՍԱՐԻՂԱՄԵՆԻՑ—Մի նաւահանգիստ

Իրենց չքեղ դահլիճում՝ զբաղուած էին հետեւեալ խօսակցութեամբ: Հերոսներս խօսում էին ուսուցիչին:

—Վանիկայ, ինչքան ուրախ եմ, որ դու այդպիսի վաղ վերադարձար ամառանոցից: Քեզ մօտ մի շատ և շատ կարեւոր գործ ունեւ: Ինչպէս քեզ յայտնի է, ահա ուղիղ երկու ամիս է անցնում այն օրից, երբ ես գլխաւորեան աւարտեցի, իսկ մինչև այժմ մտածում եմ՝ և վերջնականապէս չեմ կարողանում վճռել, թէ համարաբանական մի մասնաձեւը ընտրեմ, ասաց նոր-թեւած ուսանողը: Հին ուսանողը մի քանի րոպէ ընկաւ մտածողութեան մէջ, վերջապէս ինքն իւր մէջ լուծելով այս ծանրալիշա. հարցը, պատասխանեց.

—Սպասելու, երկար մտածելու այդտեղ թիւ կայ, ընտրել բոլոր կան մասը... Համարձակ կարող եմ համոզել քեզ, որ այդ ճիւղն միանգամայն չի անցնում շատ առաւելութիւններ ունի: Բայց նրանից, որ վերին աստիճանի հետաքրքրի է, նա իւր տաճարի սպասարանների համար քաց է անում փայլուն ապագայի դռները: Իսկ նրա ամենազգեստը առաւելութիւնն

քաղաք, ուր հազարաւոր նաւեր բերում են իրենց բեռները վայր դնում, ուրիշ բեռն վերցնում տանում, ուր հարեւաւոր ճանապարհորդներ իջնում են այդ նաւերից և ուրիշները նրանց տեղն բռնում, նոյն նաւահանգստին կարելի է նմանեցնել ներկայումս և Սարիղամիշին:

Սարիղամիշին մօտ է՝ Սողանուղ և Սարիղամիշի անուանեալ ընդարձակ անտառներն: Սարիղամիշին մէջով են անցնում ամեն օր բազմաթիւ սայլեր՝ բեռնաւորութեամբ փայտեղէնով, որոնց տեղը բռնում են դատարկ սայլերը՝ նրանք ևս բեռնուելու համար:

Սարիղամիշին մէջ են սողանում կաղզուանի թթու մրգեղէնները, մերձակայ գիւղացիները աւելորդ կենդանիները: Սարիղամիշում է մնում 156-դ հետեւակ զօրք զօրաբաժինն և վերջապէս՝ այդտեղ են նստում վերջիշեալ երկու ընդարձակ անտառների պահուստապետներն: Չնայելով Սարիղամիշի այդպիսի կեդրոն լինելուն, որ անշուշտ և վաճառականութիւնը լաւ ընթացք ախտի ունենայ և ունի իսկ, այնու ամենայնիւ յառաջագիտութիւնն ասած բանը Սարիղամիշում չէ նկատուում: Սարիղամիշին հասարակութիւնը կազմում են հայերը, որոնց գլխաւոր պարագմունքն է վաճառականութիւնը:

Սարիղամիշիցիները 10 տարուայ գործունէութեան արդիւնքը միմիայն մի փոքրիկ միադասեան ուսումնարանն է, որ գոյութիւն ունեցաւ անցեալ տարուանից:

Մօտ օրերս Սարիղամիշին այդ միադասեան ուսումնարանի աշակերտները և աշակերտուհիները հարցաքննութիւնն էր, Հարցաքննութեանը ներկայ էին բարձր կարգի աստիճանաւորներ և վաճառականներ:

Ստացանք «Արարատ» ամսագրի մայիս և յունիս ամսաթերթերը. բովանդակութիւնն է՝—Կրօնական՝—Հիւանդը, Գր. եւ. Աղափրեանցի, Թարգ, ճառ Գալիթայ Արձոյ եպիսկոպոսի, Բանասիրական՝—Առաջնորդող, Ս. Էջմիածնի գրադարան, ճանապարհորդական նկատողութիւններ, Քաջբերդի. Նրեք ծածկազերեալ նոր նամակ՝ Միաբան: Ազգային՝—Լուրեր, պաշտօնական, մահադոյժ, յայտարարութիւններ և ծանուցումներ:

Յունիս ամսաթերթի բովանդակութիւնն է. Կրօնական՝—Արտաքին պաշտօն Աստուծոյ, կամ ծէսեր՝ Գր.

այն է, որ տալիս է երջանիկ, անկասապելութ միջոց, վերջապէս հասարակութեան կարծիքը.....

—Այդ բոլորը ուղիղ է, ընթերցեց զրա խօսքը նոր ուսանողը, բայց ցաւը նրա մէջն է, որ ոչ անքան հեռու ապագայում բոլորից թիւն մեծ կը լինի քան թէ հիւանդներին: Զօր օրինակ, այս տարի մեր գլխաւորեանում աւարտողները թիւը 35-ից աւելի էր, որոնցից 28 հոգի հայեր էին: Եւ թիւն էս կարծում, այդ բոլոր հայ ընկերներս ընտրեցին առանց բացառութեան բոլորական մասը, իսկ այս տարին բացառութիւնն էլ կազմում անցեալ տարիներին: Դու ինքզ մը տաճիք, եթէ այդպէս շարունակուի, բանն ուր կերթայ, չէ՞ որ մենք ապագայում ստիպուած կը լինենք կամ քաղցածութիւնից մեռնել և կամ փողոցներում դռնէ դռն ման գալ և կինտոները նման կանգնելով տնները լուսամուտներին և դռներին առաջ, բացականչել. «Հիւանդ չը կան հիւանդ»:

—Սխալվում ես, շատ սխալվում ես. հաւատացած կարող ես լինել, որ ինչպէս դու, այնպէս էլ քո 28 ըն-

եալ. Աղափրեանցի, Թարգ, Գաղաքստիկական Ս. Էջմիածնի. Բանասիրական՝—Առաջնորդող, Ս. Էջմիածնի գրադարան. Միւստի՝ Սեդ. Մանգիւնեանի, Թարգ. Ազգային՝—Լուրեր, պաշտօնական, յայտարարութիւններ և ծանուցումներ:

ԲԱՐՈՒՅՑ.—Թիֆլիսցիները գանգատվում են իրենց ցերեկ շինութեան անյարմարութիւններից, մենք բազուցներս ընդհակառակն այդ կողմից աւելի երջանիկ կարող ենք համարուել: Ներկայ թուականին, յայտնի ցերեկի դերեկտոր պ. Ֆիւրերը, այստեղ, ծովի ափին, թատրոնական հրապարակի վրայ, կառուցել է մի գեղեցիկ ցերեկ, որ մեծ մասամբ քարեց է շինած և իւր տեսակի մէջ առաջինը կարող էր համարուել ամբողջ Կովկասում: Ներքի կողմը նոյնպէս շատ գեղեցիկ և յարմար է դասաւորուած. երեք կողմերում շինուած են հանգիստականները նստելու տեղերը, իսկ չորրորդում տեղաւորուած է մի մեծ բեմ, պանթոմիմները համար. մէջտեղում էլ մի ընդարձակ հրապարակ է թողուած, ընդհանուր ներկայացումները համար: Հագնուելու, ձիերի և այլ կենդանիների տեղերն ևս յարմար և ճաշակով են կարգաւորուած: Դռները այնպէս են յարմարեցրած, որ հրեշտակապէս ժամանակ, ազատուելու հետ լինի: Շինութիւնը գաղտնի է լուսաւորուած ամբողջապէս: Ի հարկէ այդ բոլորը բաւական խոշոր գումար նստած կը լինի պ. Ֆիւրերին, բայց նա կարող է բոլորովին գոհ լինել տեղիս հասարակութիւնից, որովհետեւ այս տարուայ տուած ներկայացումներից ստացուած արդիւնքը ոչ միայն կարող է ծածկել շինութեան վրայ եղած բոլոր ծախսերը, այլ բաւականին խոշոր գումար էլ օգուտ կը մնայ տերը: Չնայելով, որ այս տարուայ խոմբը շատ վատ էր և ներկայացումներն էլ գրեթէ միշտ անհաջող բաներն էին լինում, այնու ամենայնիւ ցերեկի ահագին շէնքը միշտ էլ լինի էր լինում:

«ՆՈՐ-ԴԱՐ»-Ի ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Կերակի, յունիս 24-ին «Նորդա» այգում, յօգուտ Արդութեան թշուաքնտանիքի տեղի ունեցած հայերէն ներկայացումը թէ՛ և ընդհանրապէս վատ չէր, բայց և այնպէս ներկայացումը մեր սպասածի չափ աջողութիւն չունեցաւ: Մուտքն էր ընդամենը՝ 93 բուրլի, որից դուրս գալով 53 բուրլի ծախս, մնում է 40 բուրլի. իսկ սրա կէս մասը տրուեցաւ դերասաններին համաձայն պայմանի:

Ուրեմն յօգուտ Արդութեան չբաւոր ընտանիքի մնում է միմիայն 20 բուրլի:

Ի դէպ հարկաւոր եմ համարում այստեղ լինել այն պարտքների ազգանուններն, որոնք ի նպատակ նոր գծադր ընտանիքի նուէրներ են տուել, «Նոր-Դար»-ում արդէն ուրիշ նուէրատուները ազգանունները տպուելուց յետոյ՝ և այդ դրամները ի հարկէ իւր ժամանակին յանձնուել են ըստ պատկանելոյն պ. Մ. Գալիթայ 3 ր., Բուտուլեան 3 ր., Ս. Ալլահիյի 1 ր., Ա. Տիւրանեան 1 ր. և Թաւադ. 1 ր.:

Այժմ դարձեալ հանգանակութիւնը շարունակվում է ի նպատակ այդ անբաղ ու անօգնական Արդութեան ընտանիքի՝ 2. Արդութեանի կողմից էին խանութում, Դժբոցովայ փողոցի վրայ:

Անուշաւան Արդութեան.

դրենք ամենամիջոցներ, որ քեզ այստեղ՝ Կովկասում բոլոր պաշտօն չը տան և թիւ կարիք կայ դրան: Քո առաջ քաց է լայնատարած Ռուսիան և ուր գնաս, ամեն տեղ ուրախութեամբ իրենցենք քեզ իրենց գերեզ: Ուսեալ, զարգացած մարդը որտեղ որ լինի, միշտ և հանապազ կարող է լաւ ապելը և հասարակութեան, ընդհանուր մարդկութեան օգտակար անդամ լինել: Թթուած ազգասէներն են միայն քարոզում, որ հայրենիքից դուրս կեանք չը կայ, իսկ իմ կարծիքով, Աստուծոյ ստեղծած աշխարհը—ահա մեր հայրենիքն է ընդհանուր մարդկութիւնը—ահա մեր հողայինը: Վերջապէս ամեն մարդ կարող է թէ՛ ազգին և թէ՛ ընդհանուր մարդկութեան օգուտ բերել միայն այն ժամանակ, երբ ինքեք երջանիկ է, երբ անկախ է և զբաւաւորուած: Ներկայումս Կովկասի պաշտօնում է: Այժմ, քամբաւոր մարդուց մի ժամանակ օգտակար չէ կարող լինել և ուղիղ է ասում առաջը. «ճշուրդ փնտրում է աւելի խոր, իսկ մարդը աւելի լաւ տեղ»: Ահա իմ անկեղծ խորհուրդը, որ ես, ինչպէս հա-

ՆԱՍԻՑԻԱՆ ԱԼԷԿՍԱՆԴՐՈՎ, *)

(Տպաւորութիւններ)

Վ ա ռ ն ա յ ի ճ Պ օ լ ի ս

Պօլսի փառքն ու պարծանքը այսօր, իսկապէս ասած՝ Կիւրոնական վարժարանն է, որ, մանաւանդ Վանի համանուն դպրոցը փակուելուց յետոյ՝ առանձին կարեւորութիւն ստացաւ: Ես քանի Պօլսի չէի եղել, լրագրեցից այնպէս էի հասկացել, որ այդ ուսումնարանում թէ՛ և շատ գիտութիւններ կան, սակայն իւրաքանչեւ մի մասնագիտութիւն ունի իւր քաժանութիւնը առանձին լսարաններում: Սակայն Պօլսում ծրագրելը ցոյց տուցի, որ այդպէս չէ, այլ այս ուսումնարանը միևնույն մարդուն պատրաստում է զանազան ասպարէզները համար, այնպէս որ այս հիմնարկութիւնը մի ընդարձակ ծրագրով ընդհանուր կրթական և գործնական ուսումնարան դուրս եկաւ: Այս սկզբունքը վատ չէ գործնականութեան տեսակէտից, բայց սենսենք թէ՛ հասնում է իւր նպատակին: Որովհետեւ սրա անունը կեդրոնական վարժարան է, այս պատճառով մանկավարժներ էլ պիտի տար ազգին, ուստի ծրագրը կազմողները ի շարս այլ բազմաթիւ առաւելանքներ՝ նախալեզնին դասարանում հագեցանութիւնից ու տրամաբանութիւնից շարժական միայն մի մի դաս են նշանակել և վերջին տարումն էլ՝ մանկավարժութիւնից մի դաս: Ով պարագայ է մանկավարժութեան նախապատրաստիչ առաւելանքով և մանկավարժութեան տեսական և գործնական մասերով, հարկաւոր կը բացականչէ, այդ ինչպէս պէտք է անէ Կեդրոնական վարժարանը, որ այդպիսի հեշտ ճանապարհով մանկավարժներ պատրաստէ: Ասացե՛ք խնդրեմ, թիւ կարող է սպասել գաւառացի հայ վարժարանը Պօլսի Կեդրոնական ուսումնարանի մանկավարժներից, միթէ՞ սրանց այնքան պէտք է ոգևորէ 30—40 ժամ սերտած մանկավարժութիւնը, որ այդ լեզուագէտ, հաշուատես և այլն և այլն իրիտասարդները թողնելով Աւետեաց երկիր Պօլսի «Իւրաքանչեւ» անգլիկան, Հայաստան աշխարհը լուսաւորուել գնային: Դիցուք թէ գաւառացի մի երկուսն էլ գնային, թիւ կարող էին անել իրենց այսպիսի պատրաստութեամբ: Գուցէ ես սխալվում

*) Տես «Նոր-Դար» N 118.

բազաւ եղբայր, կարող եմ տայ քեզ, վերջացրեց ուսանողը, ինքն իրեն ուրախանալով, որ իւր կեանքում գտն է մէկ անգամ կարողացաւ այսպիսի խելօք մտքով յայտնել:

—Ի հարկէ, թիւ ասել կուզէ, որ քո ասածը ստույգ է, բայց գիտե՛ս թիւ, Վանիկայ, ընկերներս ինձ խորհուրդ են տալիս ընտրել արեւելեան լեզուները բաժանմունքը: Ասում են, որ այնտեղ ուսումը վերջացնելուց յետոյ տալիս են հիւլաւատիկ պաշտօն: Թէպէտ ես ոչ սէր և ոչ էլ ձգտում ունեմ դէպի արեւելեան լեզուները, բայց այսու ամենայնիւ սիրում եմ լրագրեցիներում կարողալ քաղաքական լուրեր և իմ կարծիքով լաւ «Կիւրոն» կարող եմ դառնալ: Զը գիտե՛ս, Վանիկայ, կոնսուլը տարեկան հրքան ռոճիկ է ստանում:

—Միշտ, ուղիղն ասած, այդ քաժանութիւնը մասին բոլորովին տեղեկութիւն չունիմ, բայց իմ կարծիքով «Կիւրոն» լինել է վատ չէ, թէպէտ մինչև այժմ մեր հայերի մէջ այդպիսի օրինակ չէ եղել: Ի՞նչ վնաս, դու կը լինես առաջին օրինակը:

(Կը շարունակուի)

